
Zespół IV : sprawozdanie z prac nad losami założeń ogrodowych po skasowanych klasztorach w dniach 1 XI 2013–30 V 2014 r.

Hereditas Monasteriorum 4, 477-478

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZESPÓŁ IV

Małgorzata MILECKA, Ewelina WIDELSKA

Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Sprawozdanie z prac nad losami założeń ogrodowych po skasowanych klasztorach w dniach 1 XI 2013–30 V 2014 r.*

W ramach finalizowanych badań dawnego zespołu klasztornego jezuitów w Drohiczynie w lutym 2014 r. Ewelina Widelska przeprowadziła uzupełniającą kwerendę archiwaliów dotyczących tego zespołu. Badania były prowadzone w Archiwum przy Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Białymstoku. Szczególnie istotne na etapie analiz wstępnych okazały się historyczne materiały ikonograficzne i kartograficzne oraz wiele opracowań ewidencyjnych o charakterze architektoniczno-urbanistycznym. Efekt prac zostanie przedstawiony w artykule *Przekształcenia założenia klasztornego jezuitów w Drohiczynie po kasacie w 1773 r.* Ponadto została przeprowadzona kwerenda archiwaliów dotyczących zespołu pofranciszkańskiego w Drohiczynie – kościoła pw. Wniebowzięcia NMP oraz zabudowań klasztornych, które współcześnie pełnią funkcje dydaktyczno-muzealne. Pozyskane materiały posłużą analizie przestrzenno-krajobrazowej Drohiczyna, którego rozwój jest ściśle związany z funkcjonowaniem na jego terenie kilku klasztorów. Wszystkie zgromadzenia, poczynając od jezuitów, przez benedyktyнки, franciszkanów, bazylianów oraz pijarów na przełomie XVIII i XIX w. uległy kasacie, co również miało istotny wpływ na historię i przekształcenia struktury przestrzenno-krajobrazowej Drohiczyna.

Małgorzata Milecka na podstawie sukcesywnie prowadzonych w latach 2008–2013 badań dawnego zespołu cystersów w Oliwie przedstawiła ich wyniki w referacie *Pokasacyjne losy kompozycji krajobrazowych cystersów oliwskich* na konferencji *Losy i znaczenie dziedzictwa po klasztorach skasowanych na obszarze Prus Zachodnich i Wschodnich oraz Pomorza* (Przysiek, 7–9 XI 2013 r.).

Ponadto w przedmiotowym okresie E. Widelska we współpracy z M. Milecką przeprowadziła pogłębioną analizę zespołu klasztornego kapucynów w Lubartowie. W okresie od stycznia do marca 2014 r. wykonano opracowania graficzne wcześniej wykonanej szczegółowej inwentaryzacji dendrologicznej oraz analizy dendrochronologicznej i gatunkowej drzewostanu. Oznaczono na planszach najstarsze fragmenty ogrodu klasztornego oraz dokonano oceny stanu ich zachowania. Wyszególnione zostały te etapy przekształceń w obrębie zespołu, które miały ścisły związek z kasatą klasztoru kapucynów. W opracowaniu wskazano historyczne rozplanowanie nieistniejącej obecnie części gospodarczej oraz lokacyjne granice własności klasztornej. Szczegółowe wyniki prac zostały przedstawione w przygotowywanym przez zespół artykule *Przekształcenia krajobrazu Lubartowa w kontekście kasaty klasztoru kapucynów.*

---

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

Od początku sezonu wegetacyjnego, tj. od marca 2014 r., zespół pracuje nad inwentaryzacją terenową zespołów klasztornych Lublina wraz z relikdami ogrodów, identyfikując w terenie elementy historyczne i nanosząc na ortofotomapy zinwentaryzowane elementy budujące kompozycję wspomnianych założeń w celu przygotowania danych do opracowania kart ogrodów w ramach prac Projektu.

Na przełomie kwietnia i maja 2014 r. prowadzone były prace inwentaryzacyjne na terenie dawnego zespołu augustianów w Lublinie. Kościół pw. św. Agnieszki oraz budynki klasztoru zachowały się w stosunkowo dobrym stanie, mimo iż po kasacie obiekt był miejscem stacjonowania wojska carskiego. Zespół ten jest niezwykle cenny z uwagi na jego walory architektoniczne i krajobrazowe. Prezbiterium kościoła zostało wzniesione w stylu tzw. renesansu lubelskiego, z barokowym korpusem oraz fasadą ukształtowaną w sposób tradycyjny dla lubelskiego środowiska muratorów cechowych XVII w. Zarówno bryła kościoła, jak i zabudowania klasztorne zachowały cechy stylowe, wraz z wieloma detalami architektonicznymi. Jednak z uwagi na funkcjonowanie obiektu w strukturze miejskiej zasięg zespołu wraz z ogrodami uległ znacznym przekształceniom, wynikającym ze zmian użytkowania oraz aktualnie pełnionych funkcji. W tej chwili trwają prace nad kartą ewidencyjną obiektu.

Została również przeprowadzona inwentaryzacja dawnego zespołu klasztornego karmelitów trzewickowych. W 1810 r. klasztor z kościołem został przejęty przez karmelitów bosych. W 1835 r. przeszedł w ręce bonifratrów, którzy umieścili w budynkach klasztornych szpital św. Jana Bożego. Jednak w wyniku kasaty konwentu kościół św. Eliasza Proroka przejęła diecezja, a szpital św. Jana Bożego został oddany w opiekę siostrze szarytkom. Obiekt nadal pełni funkcję szpitala, a kościół ponownie trafił w ręce karmelitów. Prace inwentaryzacyjne pozwoliły określić stopień i zasięg przekształceń, które dotknęły ten obiekt wraz z otaczającym go terenem zieleni w wyniku zmian sposobu użytkowania oraz współczesnych funkcji. Efekt prac zostanie przedstawiony w karcie ewidencyjnej obiektu.

W kwietniu zostały sfinalizowane prace w zakresie badań zespołu klasztornego filipinów w Studziannie. Ich wyniki zostaną przedstawione w artykule *Krajobraz kulturowy oo. filipinów w Studziannie – zachowane i utracone dziedzictwo*.